

8. BÖLÜM

GÖRGÜL YÖNTEMLER

Temel göstergebilim kuramını ana hatlarıyla ortaya koyduk ve uygulanış biçimini gösterdik. Göstergebilim özünde iletişime kuramsal bir yaklaşımdır ve amacı, yaygın biçimde uygulanabilen ilkeler geliştirmektir. İletişimin nasıl işlediğiyle, dil ve kültür sistemleriyle, göstergebilimsel sistemin özellikle yapısal ilişkileriyle, kültür ve gerçeklikle ilgilenir.

Bu yüzden aşırı kuramsal ve aşırı spekülatif olmakla eleştirilir ve göstergebilimcilerin de kuramlarını nesnel ve bilimsel bir biçimde kanıtlanma çabasına girmedikleri ileri sürülür. Ayrıca, kuramları desteklemek için kullanılan bulguların oldukça seçmeci olması açısından da eleştirilmektedir. Eleştirmenler altıncı bölümde ele aldığım örneklerin, yorumlamaya çalıştığım kuramlara ilişkin tipik olmayan örnekler oluşturduğunu ileri sürebilirler. Ve dahası, tartıştığım okumaların gerçekten yapıldığını nasıl bilebilirim? Kişisel öznelliğimden ve bana özgü bir kod-açımından farklı bir şey önerdiğimden emin olabilir miyim?

Görgülcülük (*empiricism*)

Eleştirmenler göstergebilimin, üzerine kuramını yerleştirebileceği, görgül olarak kanıtlanmış bir temele sahip olmadığını ileri süreceklerdir. Görgülcülüğün amaçları, dünya hakkındaki nesnel gerçekleri ve verileri toplamak ve bunları sınıflandırmak; bunları açıklayacak varsayımlar oluşturmak; süreçteki insani öğeyi ya da yanlılığı mümkün olduğunca ortadan kaldırmak ve verilerle varsayımların güvenilirliğini sınavacak, kanıtlayacak (ya da reddedecek) deneysel yöntemleri geliştirmektir.

Görgülcülük göstergebilimden temelde şu açılardan ayrılır:

- (a) tümevarımcı değil, tümdengelimcidir.

✽İletişim Çalışmalarına Giriş✽

(b) araştırma için evrensel, nesnel bir gerçekliğin mevcut olduğunu kabul eder.

(c) insanların bu gerçekliği nesnel olarak araştırabilecek yöntemler geliştirebileceklerini kabul eder.

(d) bu gerçekliği açıklamak amacıyla geliştirilen varsayımların kanıtlanabileceğini ya da reddedilebileceğini kabul eder.

Diğer bir deyişle, görgülcülük; batılı, teknolojik, materyalist toplumun temellendirildiği sağduyulu, bilim-temelli bir dünya tanımlamasına uygun düşmektedir. Burası, gerçekliği anlamada tümevarımcı, görgül ve tümdengelimci kuramsal yöntemlerin görece değerlerini tartışmanın yeri değildir. Bu bölümde yapmak istediğim şey, son birkaç bölümde göstergebilim anlatılırken değinilen alanlara bazı görgül yöntemlerle yaklaşma yollarını göstermektir. Bu yöntemlerden birincisi içerik çözümlemesidir.

İçerik Çözümlemesi

İçerik çözümlemesi iletilerin açık, aşikâr içeriğinin nesnel, ölçülebilir ve doğrulanabilir bir açıklamasını yapabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Anlamlandırmanın düz anlamsal düzeyini çözümler. En iyi verim geniş ölçekli çalışmalarda elde edilir: örneklem ne kadar büyükse, sonuç o kadar doğrudur. Bir iletişim sisteminden seçilen birimlerin belirlenmesi ve sayılması biçiminde uygulanır. Örneğin, bir dönemdeki tüm televizyon dramalarını izleyip, dramalarda görünen erkekleri ve kadınları sayarsam, erkeklerin kadınlardan en azından iki kat daha fazla yer aldıklarını bulurum. Bu bir içerik çözümlemesidir. Sayılacak birimler, araştırmacının incelemek istediği her şey olabilir: tek ölçüt bu birimlerin kolaylıkla tanınabilir olmaları ve istatistiksel çözümleme yöntemleri açısından geçerli olabilmeleri için yeterli sıklıkta metinde yer almalarıdır.

Kennedy ve Nixon

Sözcükler sık sık sayılırlar. Paisley (1967), Nixon ve Kennedy'nin 1960 seçimleri sırasındaki dört televizyon tartışmasında geçen bazı sözcükleri kaç kez kullandıklarını saymıştır. Adayların, "antlaşma", "saldırı" ve "savaş" sözcüklerini kullanmalarında ilginç farklılıklar ortaya çıkmıştır. Çizelge 2'deki veriler, Nixon'un tutumunun daha kavgacı, Kennedy'nin ise daha uzlaşmacı olduğuna ilişkin bazı bulgular sağlamaktadır.

İçerik çözümlemesi seçmeci olmamalıdır: tüm iletiyi, ileti sistemini ya da uygun biçimde oluşturulmuş bir örnekleme ele almalıdır. İçerik çözümlemesi, çalışmaya iletinin belli alanlarını dahil eden ve diğerlerini dışarıda bırakan metinsel çözümlemenin daha edebi biçimleriyle açık bir karşıtlık içerisindedir. İçerik çözümlemesi bilimsel bir nesnellik iddiasındadır.

Çizelge 2: *Kennedy ve Nixon: sözcük sıklığı.*
Her ikibinbeşyüz sözcükte kullanım sıklığı

Sözcük	Kennedy	Nixon
Antlaşma	14	4
Saldırı	6	12
Savaş	12	18

Televizyonda Kadın

Bu, bizim normalde iletileri aldığımız daha öznel ve seçmeci biçimlerin yararlı bir sınamasını oluşturacaktır. Örneğin, kadınların televizyonda haksız bir muamele gördüklerini *düşünebiliriz*. İçerik çözümlemesi bu düşünceyle ilgili bazı nesnel veriler elde etmemizi sağlayacaktır.

Seggar ve Wheeler (1973), Amerikan televizyonundaki kurmaca yapımlarda meslek stereotiplerini incelemiş ve kadınların meslek dağılımının erkeklere göre çok daha dar olduğunu ortaya koymuşlardır (bakınız Çizelge 3).